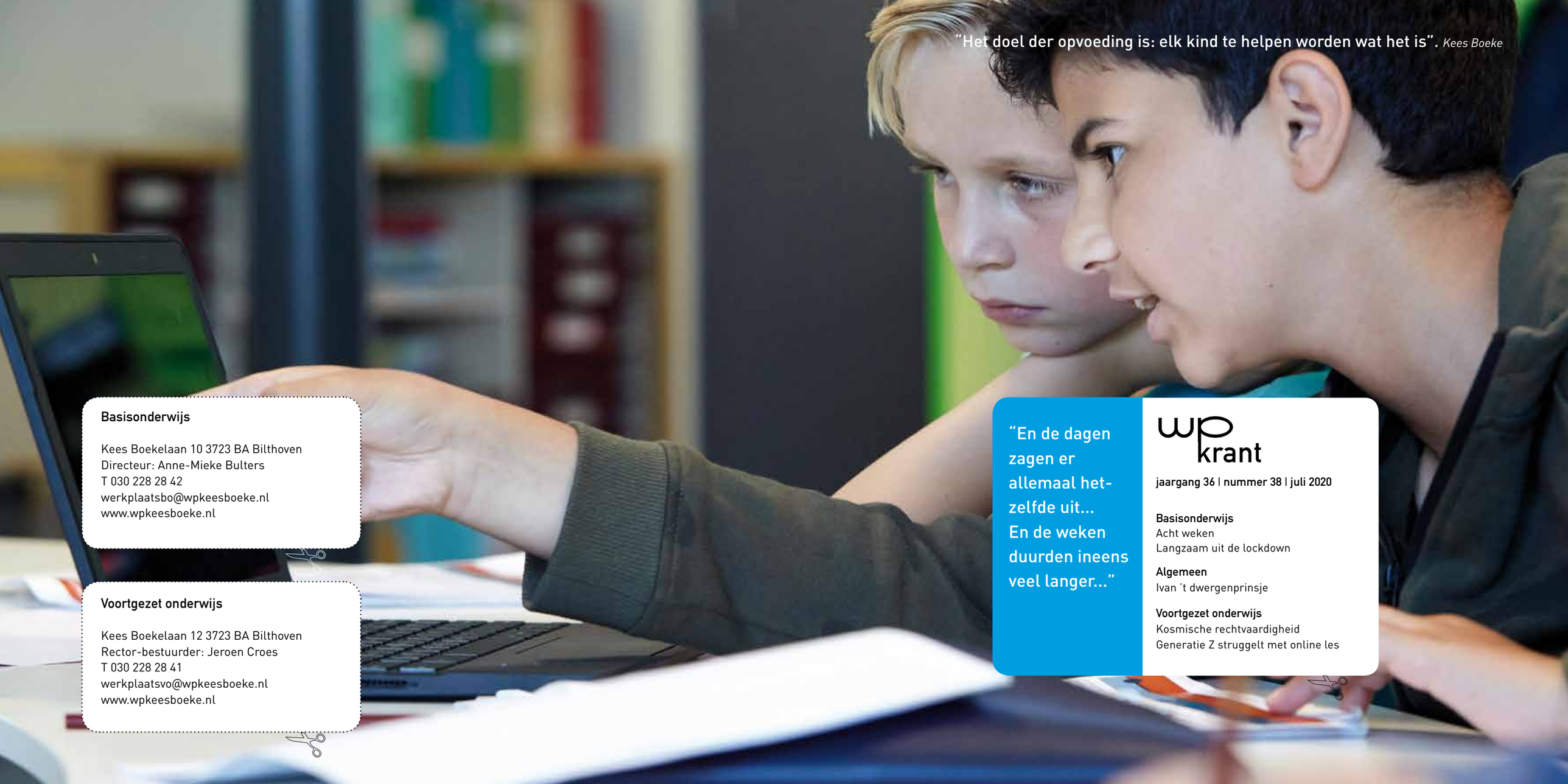

"Het doel der opvoeding is: elk kind te helpen worden wat het is". *Kees Boeke*

Basisonderwijs

Kees Boekelaan 10 3723 BA Bilthoven
Directeur: Anne-Mieke Bulters
T 030 228 28 42
werkplaatsbo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

Voortgezet onderwijs

Kees Boekelaan 12 3723 BA Bilthoven
Rector-bestuurder: Jeroen Croes
T 030 228 28 41
werkplaatsvo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

"En de dagen zagen er allemaal hetzelfde uit... En de weken duurden ineens veel langer..."

wpkrant

jaargang 36 | nummer 38 | juli 2020

Basisonderwijs
Acht weken
Langzaam uit de lockdown

Algemeen
Ivan 't dwergenprinsje

Voortgezet onderwijs
Kosmische rechtvaardigheid
Generatie Z struggelt met online les

Redactioneel zomer 2020

Helemaal trots waren we, toen we – veel eerder in het schooljaar dan gebruikelijk –begin februari al alles rond hadden voor deze tweede WP-Krant. Het thema zou 'identiteit' worden, en alle vijf hadden we veel zin om een mooi, goedgevuld nummer in de steigers te gaan zetten. En toen kwam het virus.
De waan van de dag – online onderwijs, school open, school dicht, het realiseren van de anderhalvemeter-WP – leek het lange tijd te gaan winnen van onze drang om het schooljaar af te sluiten met een mooi tijdschrift. Gelukkig hervonden we net op tijd onze geestdrift en heb je nu tóch deze gloednieuwe WP-Krant in handen. Het thema: De Werkplaats in Coronatijd. In deze editie proberen we een beeld te schetsen van iets wat in de kern op z'n minst paradoxaal is: hoe je met een dichte school de school tóch openhoudt.
Namens de redactie wens ik je veel leesplezier met deze historische krant.

Berend Ike

Inhoud

3 Onze identiteit in Coronatijd
5 Acht weken
8 Schilderij
10 Remedial Teaching op afstand; hoe dan?!
12 Langzaam uit de lockdown
14 Interview
16 Werk dan mee in De Werkplaats
18 Prins Iwan en zijn reizen
21 Samen Werken
22 Kosmische rechtvaardigheid
25 Coronadagboek
26 Generatie Z struggelt met online les
28 Oud-werker: Hanna van Roozendaal
30 Stemmen

Colofon

Redactie
Anne-Mieke Bulters, Maarten Elenbaas
Marijn Backer en Jeroen Croes
Eindredactie: Berend Jan Ike

Ontwerp
Mireille Geijsen/Gabriëlle Buys

Drukwerk
Drukkerij ESED te Bunschoten-Spakenburg

Middenfoto
Willem Mes

Foto cover
Willem Mes

Foto's zonder bronvermelding
Willem Mes

Onze identiteit in Coronatijd

Wat een boeiende periode, wat een stress, wat kunnen we goed schakelen, wat een spirit, alweer een protocol. Waar zit de ruimte? Wat fijn samenwerken met de ouders. Een school zonder kinderen is niet fijn. Wat zijn we een liefdevolle gemeenschap.

Allemaal zaken die de afgelopen periode in sneltreinvaart langs zijn gekomen. Je kunt ze straks lezen vanuit verschillende perspectieven: de werker, de ouder en de medewerker. De rode draad: corona is verwarrend, maar we hebben er alle vertrouwen in dat we het onderwijs met elkaar kunnen vormgeven.

We staan nu op het punt om onze rituelen doorgang te laten vinden met inachtneming van de regels.
Vanuit mijn perspectief was het fijn om te ervaren dat Kees en onze waarden ons een fundament meegeven dat vanzelfsprekend is.
We werken samen, we luisteren naar de werkers, we kunnen out-of-the-box-denken en we handelen vanuit vertrouwen. Natuurlijk was er ook stress, was er angst. Corona is abstract en vraagt om hygiëne, afstand, afspraken en wijsheid. Ze vraagt om een luisterend oor en respect. Waar mogelijk leverden we maatwerk. We nodigden kinderen uit om toch naar school te komen, omdat ze binnen de schoolse structuur beter konden werken. We hebben aan alle noodopvang-verzoeken van ouders kunnen voldoen. Iedereen, maar dan ook iedereen draagt haar of zijn steentje bij. Maar we zijn er nog niet.
Op dit moment hebben we weer een nieuw protocol. Sinds 8 juni komen álle kinderen weer, maar de ouders mogen de school nog steeds niet in. Wat doen we met Onder de bogen, onze stichtingsdag, het afscheid van groep 8? Zulke ongelooflijk waardevolle rituelen, waarbij we

Foto: Renee de Senerpont Domis

"Natuurlijk was er ook stress, was er angst."

voelen dat we onderdeel zijn van een liefdevolle gemeenschap, met wortels die bijna 95 jaar oud zijn.
De werkers praten erover in de werkersraad: de Hoofdplons kan niet, zeggen ze. Dat is vies. Duidelijk. Tweeduizend mensen op het veld kan niet. Hoeveel wél? Mogen er zeshonderd kinderen tegelijk op het veld? Ik overleg met de PO-raad. We spreken er met elkaar over in de wandelgangen, in de pauze, met de schoolleiding en met de MR. Want één ding is duidelijk: we gáán onze rituelen vormgeven. Groep 8 krijgt een goed afscheid, er komt een dansspecial, we doen de lintendans, we vieren de overgangen Onder de bogen, we halen het blikje naar beneden en schrijven de namen van de oudste werkers op de oorkonde. Ook in Coronatijd. Of juíst in Coronatijd? Een tijd waarin het zo fijn is om te voelen dat we onderdeel van een gemeenschap zijn. En wat doen we met de ouders van groep 8? Onder de bogen is een emotioneel moment voor hen. Het kind en het gezin gaan een nieuwe fase in. Naar het Voortgezet Onderwijs. Een definitief afscheid van de basisschool. We begrijpen het.
Maken we een uitzondering? Het veld is immers groot zat?

Als u dit leest is het besluit genomen en kijken we terug op democratisch vormgegeven rituelen in de geest van Kees en met inachtneming van alle door de overheid opgelegde beperkingen.

Anne-Mieke Bulters
Directeur basisonderwijs

bo

Acht weken

En er was opluchting over de knoop die was doorgehakt, een explosie van thuiswerkschema's op social media, een hoos aan wc-rolgrappen en inloggen op Basispoort.

Er hangt een soort gekke spanning in huis. We weten allemaal dat er iets bijzonders aan de hand is, iets wat we nog nooit hebben meegemaakt. We bekijken een filmpje over Ilona Corona die na het handen wassen via het afvoerputje teruggaat naar waar ze hoort. Bij haar vrienden, de andere Ilona Corona's. Stiekem verheugen we ons op eindeloze pyjamadagen en met z'n allen thuis zijn.

En er was een golf van liefdadigheid, applaus voor mensen met vitale beroepen, een weetje van de week, ontluikende lente, geen paracetamol meer verkrijgbaar in de winkel en inloggen op Basispoort.

Het is onwerkelijk om door een school zonder kinderen te lopen als we de spullen ophalen voor thuis. Op het plein omhelzen twee ouders elkaar. Een andere ouder zegt er iets van. Thuis laven we ons aan de lieve en hilarische filmpjes van de medewerkers. En er moet gewerkt worden. De oudste regelt alles zelf. Ik betwijfel of zijn werk na twintig minuten echt klaar is, maar probeer me te gedragen zoals ik denk dat van

Afke Bohle met man Tom en kinderen Siem (8) uit groep 4, Mette (3) en Jop (11) uit groep 7.

Foto: Aileen van Leeuwen

"Stiekem verheugen we ons op eindeloze pyjamadagen en met z'n allen thuis zijn."

een bovenbouwouder verwacht wordt, volwassen en op gepaste afstand. Nou ja, de echte reden is dat er nog twee kinderen rondlopen, mijn noodlijdende praktijk en een conference call hoppende partner die stilte op prijs stelt. De jongste vraagt of Ilona Corona kan komen spelen en de middelste antwoordt "hoef ik niet te doen" op iedere vraag die ik stel over zijn werk.

En er was Hangouts waarin alles werd gedeeld, inclusief pyjama en vogelnesthaar van toevallige voorbijgangers (ouders), een beeldbellende oma met de telefoon aan haar oor, contactloze pizzabezorging en inloggen op Basispoort.

We gaan het anders doen. We oefenen de tafels op de trampoline, bakken koekjes voor eenzame mensen, vragen of we boodschappen voor ze kunnen doen en schrijven in een dagboek. Na vijf minuten springen, liggen mijn kind en ik op de trampoline met onze armen over elkaar nors naar de lucht zonder wolken te kijken. "Ik haat de tafels," bromt hij. De buurman laat weten dat hij al jaren zelf boodschappen doet en zich helemaal niet eenzaam voelt. 's Avonds bedenken we een speurtocht en lopen met ons gezin door verlaten straten. Het heeft iets geheimzinnigs.

En er waren vriendjes die buiten mochten afspreken, vriendjes die binnen wilden afspreken, vriendjes die niet mochten afspreken, vriendjes die naar school gingen, vriendjes die zich verveelden, vriendjes die opbloeiden en inloggen op Basispoort.

"Jij bent de slechtste juf die er bestaat" schreeuwt mijn kind. Vandaag wil ik dat ze hun schema volgen. De jongste is ziek en vraagt huilend of Ilona dat heeft gedaan. Terwijl ik een rekensom uitleg op een, al zeg ik het zelf, briljante manier, glijdt mijn middelste met een diepe zucht langzaam van zijn stoel totdat alleen nog twee handen zichtbaar zijn die de rand van de tafel vasthouden. Vanuit mijn ooghoek zie ik mijn gamende oudste die al lang moet stoppen. De bel gaat. Op de stoep twee monteurs, iets met een gesprongen waterleiding. Mijn partner is nergens te bekennen. Ik verlang ineens sterk naar social distancing van het hele gezin. Dan gaat mijn telefoon. De medewerker van de middelste belt en vraagt hoe het gaat. Ze heeft ons kind gemist tijdens de Hangoutsbijeenkomst. Hangouts? Even later zitten ze aan tafel. Zij in het beeldscherm en hij weer op zijn stoel. Hij glundert en maakt 'gewoon' zijn werk. Ik hou van de medewerkers van mijn kinderen, maar het lijkt me beter dat voor me te houden.

En er was rust, lamlendigheid, een afbrokkelend besef van tijd, irritatie, een krampachtig ingehouden nies in de supermarkt en inloggen op Basispoort.

Langzaam wennen we aan de nieuwe situatie. We missen school, maar gelukkig hebben we nog een boerderijdienst. De dieren worden overladen met knuffels. De overbuurvrouw (ook WP-ouder) en ik helpen elkaar met praktische zaken en klagen ongecensureerd, met wederzijdse geheimhoudingsplicht, over onze gezinnen in het steegje tussen onze tuinen. 's Avonds zit ik met drie WP-moeders buiten bij een vuur. Alles is goed.

En er waren ouders met zorgen, ouders die zich nergens druk over maakten, ouders die zich terugtrokken, ouders die volop aan de bak moesten en inloggen op Basispoort.

Eindelijk vind ik de inloginstructie voor Basispoort terug in mijn mailbox. Op hetzelfde moment vertelt de premier dat de scholen weer opengaan. De oudste juicht, de middelste vraagt zich af of dat ten koste van zijn schermtijd gaat en de jongste hoopt dat Ilona ook komt.
Ik kan de medewerkers wel omhelzen als ik ze weer zie. Misschien hebben ze iets voorvoeld. Ouders worden met een protocol op gepaste afstand gehouden. Daar gaan mijn kinderen. Mijn vrijheid lonkt en ik mis ze nu al.

Afke Bohle
Moeder van Siem (groep 4) en
Jop (groep 7), Mette (bijna groep 1)

Zoon Jop aan het videobellen met Bjorn (medewerker groep 7/8)

Foto: Afke Bohle

"Jij bent de slechtste juf die er bestaat' schreeuwt mijn kind!"

bo

Schilderij

Op de kamer van de directeur hangt een schilderij. Het is een oud schilderij waarop het oude gebouw van De Werkplaats staat afgebeeld.
Het schilderij hangt al heel lang bij de directeur op de kamer. Het is een heel oud schilderij en zag er daarom, ja, een beetje oud en versleten uit. Lynn van Rijnsoever zou het schilderij gaan restaureren. Lynn is namelijk restaurator. Ze heeft gestudeerd in Amsterdam in het lesgebouw van het Rijksmuseum. Lynn ging eerst het dunne laagje stof dat op het schilderij zat eraf halen. Dit deed ze met speeksel, dat noem je ook wel saliva. Ze deed het met speeksel omdat er bepaalde enzymen in zitten die het vuil beter weghalen dan water. Toen ze een groot deel schoon had ging ze een speciaal soort lijm maken. Ze had een glaasje waar bruinig spul in zat. Lynn vertelde me dat het korrels dierlijke lijm waren. De korrels in dat glaasje zette ze in een pan met kokendheet water. Zo zouden de kleine stukjes nog meer smelten. Toen alles helemaal goed gesmolten was, ging Lynn met een heel dun kwastje onder de stukjes verf waar scheurtjes in zaten. Zodat dat weer aan elkaar komt te zitten.

Foto's: Noor, Senna en Sara

Dit was een lang proces waardoor ze de volgende dag terug moest komen om verder te gaan.
De volgende dag ging Lynn de stukjes verf die weg waren of vervaagd waren, opnieuw schilderen, dit heet retoucheren. Dan moet je dus precies de goede kleuren mengen. Daarvoor had ze een heel professioneel palet met hele goede verf, en dat palet zijn losse pigmenten (kleuren) waarmee ze zelf verf kon maken in een soort lijm.

Toen we wat foto's kwamen maken, ontdekten we een telefoonnummer op de achterkant van het schilderij. Natuurlijk gingen we het nummer bellen. We kregen een dame aan de lijn, Elmera. We vroegen haar wat over het schilderij. Het bleek dat zij de dochter van de schilder was. Het was een oudwerker van de WP. Ze vond het leuk om een keer langs te komen om er iets over te vertellen.

Bauwke Zeilstra is de vader van Elmera en heeft het schilderij gemaakt, en zijn beroep was ook schilder. Hij heeft ook diverse tentoonstellingen in slot Zeist en in het binnen en buitenland gehad, is 96 jaar geworden en is 20 jaar geleden overleden. Bauwke Zijlstra schreef zelf ook veel gedichten, er is ook een gedichtenbundel van hem uitgegeven. Hij heeft honderden schilderijen gemaakt. Elmera denkt dat hij het schilderij heeft geschilderd, omdat zij op De Werkplaats zat. Daardoor raakte hij waarschijnlijk heel geïnspireerd. Ze kenden ook een paar mensen uit de familie Boeke, daarom is het waarschijnlijk gemaakt. Er zijn blijkbaar twee schilderijen van het gebouw gemaakt, maar er is er één kwijt en het andere hangt dus bij Anne-Mieke op de werkkamer.
We zijn heel blij met alles wat Elmera verteld heeft. Elmera vond het ook heel leuk om het schilderij weer een keer te zien, want de laatste keer dat ze het had gezien was zeven jaar geleden.
Ze zag dus ook heel veel verschil in kleur, nadat Lynn het had gerestaureerd.

Noor, Senna en Sara
Groep 8

"Elmera vond het ook heel leuk om het schilderij weer een keer te zien."

"Er zijn blijkbaar twee schilderijen van het gebouw gemaakt, maar er is er één kwijt en het andere hangt dus bij Anne-Mieke op de werkkamer."

Remedial Teaching op afstand: hoé dan?!

Remedial Teaching (RT) is het begeleiden van werkers die meer onderwijs op maat nodig hebben. Ik begeleid werkers uit de groepen 5/6, soms individueel, vaker in een groepje. Het kan hierbij gaan om het op een andere manier aanbieden van de leerstof. Dit kan bijvoorbeeld door de leerstof meer concreet te maken door het gebruik van materiaal en door handelend bezig te zijn. Kinderen zijn tegenwoordig vaker visueel ingesteld. Ik houd hiermee rekening door op het whiteboard te tekenen en te laten zien wat ik zeg. Vaak moet er even een stap terug gedaan worden. Als een werker vastloopt, is de kans groot dat er iets niet goed zit in de basis. Daarnaast is (extra) herhalen of juist pre-teachen (het voorbereiden op de instructie die in de groep wordt gegeven) vaak fijn voor de werkers die ik begeleid. Ik voeg speelse activiteiten toe, in de hoop dat plezier en motivatie toenemen. Waar mogelijk betrek ik werkers bij het vaststellen van het doel en de aanpak. Hierbij richt ik me op het proces en de groei. Meestal zie ik dat het zelfvertrouwen hierdoor toeneemt. Ik vind het erg leuk om op deze manier met kinderen te werken en hun groei van zo dichtbij mee te maken. Vanuit huis extra ondersteuning geven aan kinderen die net even wat meer en/of op een andere manier uitleg en ondersteuning nodig hebben, is best een uitdaging. Zeker als je partner net als jij in het basisonderwijs werkt, je kind in de kleuterleeftijd ook aandacht wil en als je enig kind bent van een hulpbehoevende moeder.

Foto: Noor Gremmen

"Belemmerende factoren voor thuiswerken: kinderen die een hut bouwen onder de tafel waaraan jij zit te werken."

Belemmerende factoren voor thuiswerken:

- Pakketbezorgers
- Slechte internetverbinding
- Katten die vazen omgooien
- Kinderen die roepen vanaf de WC of je even wil komen afvegen
- Kinderen die een hut bouwen onder de tafel waaraan jij zit te werken
- Kinderen die willen dat je even komt kijken naar een tekening, een bouw werk van Lego of Kapla, een puzzel, een racebaan, ...
- Kinderen die zonder dat je het in de gaten had aan je laptop hebben gezeten waardoor je geen beeld en/of geluid hebt
- Kinderen die je whiteboardstiften verstoppen
- Kinderen die zich vervelen en (dus) het liefst de hele tijd Mariofilmpjes willen kijken
- Vooral kinderen dus

Gelukkig lukte het om alles enigszins af te stemmen met mijn partner, kan ons kind zich redelijk goed zelf vermaken en kreeg mijn moeder ook steun van anderen.

Na de heftige eerste weken, met veel communiceren en regelen, begon het allemaal een beetje te lopen. Ik had mijn whiteboard naar huis gehaald, Kars van de ICT-afdeling maakte mijn laptop in orde om thuis te kunnen werken en de eerste versie van mijn RT-op-afstand-rooster stond.

Er zaten dagen tussen dat het niet zo soepel liep. Dat waren vooral de dagen dat mijn partner op school werkte en ik RT probeerde te geven met een kleuter in de buurt.

Op een thuiswerkdag begeleidde ik gemiddeld acht werkers per dag, vier dagen per week. De tijd die 'over' bleef, besteedde ik aan overleg met collega's en voorbereiden (en aan mijn eigen kind!). Daarnaast ruimde ik tijd in om af te stemmen met ouders. Via mail en telefoon hielden we contact om informatie uit te wisselen. Veel ouders gaven aan dat ze het heel prettig vonden om adviezen te krijgen voor het (extra) begeleiden van hun kind. Deze adviezen hadden betrekking op de inhoud (wat kun je nu aanpakken?) en op de aanpak (hoe doe je dat?). Hierbij zorgde ik ervoor dat het een aanpak was die ouders op konden pakken, zonder dat er iets 'verkeerd' kon worden aangeleerd. Bijvoorbeeld: lees samen met je kind een (informatieve) tekst en vraag daarna: wat zou de schrijver jou willen vertellen of leren? Of: schrijf woorden uit de woordenlijst (die ze van mij kregen) op briefjes en laat je kind deze woorden inprenten. Of: train de tafelsommen door tegelijkertijd over te gooien/schieten met een bal. Doordat deze ouders de begeleiding zo serieus oppakten en doordat we regelmatig overleg hadden, kon ik sommige RT-kinderen wat losser laten. Hierdoor hield ik ruimte over om andere werkers juist wat intensievere begeleiding te geven.

Ik moest eraan wennen dat werk en vrije tijd minder duidelijk gescheiden waren. Zo kreeg ik regelmatig een oproep in Google Hangouts terwijl ik kookte, de was ophing, in het buurtspeeltuintje stond of boodschappen deed. Datzelfde gold voor het wisselen van rol/taak: doorlopend schakelen tussen RT'er, moeder en partner vraagt best wat energie. Ik vond het dan ook fijn om toch af en toe op school te werken.

Ondanks de belemmeringen en ongemakken heb ik in de periode van het thuiswerken ook positieve ervaringen opgedaan. Zo merkte ik hoe waardevol het is om (meer) af te stemmen en samen te werken met ouders. Voor beide kanten leverde dit veel op. Ook vond ik het leuk om te merken dat deze periode de creativiteit aanwakkerde: hoe kunnen we het anders doen? Hoe kunnen we de werkers motiveren en uitdagen? Hier kwamen prachtige initiatieven uit, zoals de experimenten van 'team Maximo' met hun filmpje over een raketlancering. Tot slot was het bijzonder om te merken hoe de werkers verantwoordelijkheid namen voor hun leren. Zo had ik iedere week op donderdagmiddag een vragenuur. Er ontstond een vast clubje dat er altijd was. Vaak werden er specifieke vragen gesteld, maar er werd ook gezegd: "Ik heb zelf geen vraag, maar misschien leg je iets uit wat voor mij toch nuttig is."
Inmiddels zijn we weer op halve kracht open en wat is het fijn om de beltoon van Google Hangouts niet meer te horen, om weer in het echt met werkers en collega's te praten, te lachen en samen te werken. Zonder mijn lieve kleuter in de buurt die me afleidt...

Noor Gremmen
Remedial Teacher

Langzaam uit de lockdown

Voor de werkers zijn het vreemde maanden geweest. Sommigen gingen nog steeds naar school, omdat hun ouders een vitaal beroep hadden, anderen hebben weken vanuit huis gewerkt. Op het moment dat de school weer voor de helft openging, vroegen we een aantal werkers uit alle bouwen naar hun ervaringen.

Lieven (5 jaar) en Birk (6 jaar)
Lieven: Ik heb vooral mijn vrienden gemist, bijvoorbeeld Hidde, om samen verstop-tikkertje te doen. Soms zag ik ze wel nog met het videobellen. Op school had ik nu soms ook Vera of Anita als medewerker. Veel dingen waren wel hetzelfde, maar bij Vera kregen we een keer limonade!
Birk: Ik was tijdens de coronaweken ook veel op school. Ik vond het heel raar om mijn vrienden niet elke dag te zien. Met Bastiaan, Vigo en Mees ging ik wel vaak videobellen als ik thuis was. Het was ook vreemd om geen hand te geven. Dat deden we nu op een andere manier. Op school had ik niet alleen les van Wilma en Monique, dat ging wel goed.

Foto: Sabine Oskamp

Rosabel (8 jaar)
Door het coronavirus kunnen we niet naar de dierentuin en bioscoop en naar het zwembad en nog veel meer niet. En soms kunnen we er niet zoveel aan doen, zoals nu. Veel kinderen zijn jarig geweest en konden niet hun kinderfeestje vieren thuis of op school. Soms ook niet met familie. Hopelijk gaat dat later wel nog door.
Ik miste ook mijn vrienden op school, maar gelukkig konden we videobellen met elkaar. Dat deden we vaak met de hele groep en één keer in de week alleen met Minke.

Lieven: "Ik heb vooral mijn vrienden gemist, bijvoorbeeld Hidde, om samen verstop-tikkertje te doen."

Thuis vond ik het soms moeilijker werken dan op school. Het was wel fijn dat je soms kon kiezen waar je mee begon. Nu begon ik soms met Roblox (een soort online gamedesign-spel – red.) en daarna deed ik mijn huiswerk. Soms ging ik tussendoor ook nog even buitenspelen. Dan ging ik samen met mijn ouders hockeyen of basketballen.

Lila (10 jaar) en Jasper (9 jaar)
Jasper: Ik vond het thuis werken niet altijd erg. Je kon nu in één keer al je werk afmaken. Ik begon vaak vroeg en werkte vaak tot 10:30. Soms was het dan wel lastig, wat je daarna kon gaan doen. Van school miste ik vooral mijn vrienden en het spelen in de pauze. Gelukkig kon ik via Google Hangouts de rest van de groep wel nog vaak zien!
Lila: Ik begon altijd met werken nadat we met de klas hadden gebeld. Daarna ging ik eerst het werk voor de dag inplannen en daarna aan het werk. Als ik iets niet begreep, kon mijn moeder mij helpen. Line begon op een gegeven moment met het maken van een online dagboek en dat ben ik toen ook gaan doen. Van elk jaar van mijn leven verzamel ik een paar foto's en dan schrijf ik erbij wat ik op de foto zie.

Lila: "Ik begon op een gegeven moment met het maken van een online dagboek. Van elk jaar van mijn leven verzamel ik een paar foto's en dan schrijf ik erbij wat ik op de foto zie."

Foto's: Maarten Elenbaas'

Sietze (10 jaar)
Ik ben Sietze, zit in groep 7 bij Hans en heb in de thuis-quarantaine iedere dag op school gezeten. De eerste week hadden mijn ouders bedacht om ons één dag op school te houden. Alleen was het een beetje een chaos bij hun vitale beroepen. Dus in die eerste week zaten we met vier tot zeven kinderen in een klas. Op de eerste woensdag kwamen kinderen op alfabet hun spullen ophalen. Op school was er iedere dag een medewerker die de kinderen begeleidde. Je kon goed werken in de stilte. Ik zat samen met mijn broertje Sjoerd in de opvang-groep en dat was erg bijzonder. Iedere dag kwamen er meer kinderen bij en uiteindelijk stonden we op elf toen de derde week begon. Inmiddels zijn er al meer kinderen uit mijn klas bij gekomen. In de derde week werden het er te veel voor één lokaal. Groep 3/4 gingen apart van groep 5/6/7/8. We zaten vaak bij Hans te werken, maar we deden wel mee met de vak-lessen die gewoon doorgaan. We hadden vaak vak-lessen en dat was heel leuk. Inmiddels zijn de 'thuis-zitters' alweer langs geweest om meer spullen te halen. We hebben Pasen wel gevierd op school. Online maar wij ook in het echt! Wij deden alles via Google

Classroom waar het erg overzichtelijk is. We deden iedere ochtend Hangouts om 10 uur. Gek maar gezellig. Ik heb veel met mijn vrienden afgesproken op anderhalve meter afstand. Op het einde zaten alle bouwen apart. Van mijn klas waren er nog vijf andere kinderen. Op dit moment, na de meivakantie, zijn we apart naar school aan het gaan met alleen groep 7. De andere dagen is groep 8 er. Wat voor mij jammer is, is dat veel van mijn vrienden in groep 8 zitten. Toch weet ik dat ik geluk heb dat ík nu in groep 7 zit. Voor groep 8 zal misschien een heleboel niet doorgaan en dat vind ik echt heel jammer voor ze. Ik ben dit jaar pas teruggekomen op de WP, dus het is ook jammer dat alles niet doorgaat wat ik heb gemist in de afgelopen twee jaar. Maar het is goed geregeld op school. Hopelijk is het snel voorbij!

Foto: Maarten Elenbaas

Sietze: "In de eerste week zaten we met vier tot zeven kinderen in een klas."

Interview

We spreken Mohamed Salame, vader van Ghazi (groep 7/8) en Rand (tweede klas WP VO), over zijn ervaringen tijdens de lockdown. Het gezin komt oorspronkelijk uit Syrië en woont nu bijna vier jaar in Nederland.

In het begin vonden we het moeilijk om precies te begrijpen hoe alles zou gaan werken. Het was toen zwaar voor ons en de kinderen om het leren en het huiswerk thuis te begeleiden. Je moet weten hoe alle educatieve computerprogramma's werken en hoe een medewerker iets uitlegt. We voelden dat we als ouders onze verantwoordelijkheid daarin moesten nemen. Toen Ghazi de schoolboeken mee naar huis kreeg, hebben we ons hierin verdiept om hem goed te kunnen begeleiden. We voelden wel druk om dit zo goed mogelijk te doen.

Na ongeveer een week ging het steeds beter lopen en inmiddels voelt het bijna alsof we leraar zijn geworden. Op een gegeven moment ging het ook meer automatisch. Dan startte Ghazi nadat we waren opgestaan de laptop op en ging hij aan het werk. We merkten wel dat Ghazi zijn vrienden, medewerker en school erg heeft gemist. Hij vond de momenten om zijn boeken op te halen ook erg fijn, omdat hij dan weer even kort iemand kon zien. Via Hangouts heeft Ghazi wel contact gehouden met vrienden en hebben ze ook elkaar veel geholpen. Hoe de werkers als team samenwerken is perfect.
We wonen in een flat zonder tuin, dus we hebben weinig ruimte om te blijven bewegen. Omdat ook het voetballen stopte, vonden we het belangrijk dat Ghazi nog steeds zijn energie kwijt kon. Daarom zijn we maar regelmatig op pleintjes gaan voetballen en basketballen, hoewel dat eigenlijk niet genoeg is.

In deze Coronatijd vonden we het belangrijk om verantwoordelijkheid te nemen voor de kinderen, de buren en de omgeving. We kunnen hier alleen samen doorheen komen. We verwachten niet dat de medewerker deze verantwoordelijkheid alleen hoeft te dragen. Als gezin zijn we druk bezig om het Nederlands goed te leren. Door onze situatie voelen we misschien wel een extra druk om ervoor te zorgen dat Ghazi en Rand het goed doen op school.

Mohamed Salame

"In deze Coronatijd vonden we het belangrijk om verantwoordelijkheid te nemen voor de kinderen, de buren en de omgeving."

Mohamed Salame met dochter Rand, vrouw Naswa en zoon Ghazi

rubriek

Werk dan mee in de Werkplaats

Roos d'Haens (medewerker en teamleider 3/4) en Thijs Spook (medewerker muziek en teamleider van team 3) ontmoeten elkaar, onder deze bijzondere omstandigheden, via Microsoft Teams. Als de webcams en microfoons allemaal aan staan en de schermopname loopt wordt er eerst gesproken over hoe ze op De Werkplaats terecht zijn gekomen.

Roos: 'Ik heb op de Domstad Pabo de specialisatie Jenaplan gedaan, omdat ik zin had om wat andere onderwijsvormen te ontdekken. Vanuit die specialisatie mocht ik ook stagelopen op De Werkplaats. Mijn laatste stagejaar liep ik stage bij Bea - die toen minder wilde gaan werken - en ben toen gevraagd om met haar een duo te vormen. Ik voelde mezelf direct op mijn gemak op de school en ben toen ook gebleven. Toen zij met pensioen ging, heb ik haar baan overgenomen. Ruim tien jaar geleden ben ik gestart als bouwcoördinator en dat werd later teamleider.'

Thijs: 'Dat ging bij mij wel iets anders. In het derde jaar van mijn opleiding 'docent muziek' heb ik stagegelopen bij Peter Schreuder, medewerker muziek op het VO. Na mijn opleiding ben ik gaan werken op mijn oude middelbare school, ergens terug in de polder. Toen die baan ophield heb ik gesolliciteerd bij De Werkplaats en daar ben ik aangenomen. Toen heb ik de school pas echt leren kennen. Tijdens mijn stage kwam ik toch vooral in het muzieklokaal en daarna was ik plots lid van een team. Ik ben inmiddels ook verliefd geworden op de vorm van het onderwijs op de WP. Eerder dit jaar heb ik gesolliciteerd naar de functie van teamleider, waarna ik werd aangenomen. Sinds 1 februari vervul ik deze functie. Naast mijn baan op de WP werk ik ook nog één dag in de week als docent op de HKU bij de bachelor *Crossover Creativity.* Hier koppelen we de creativiteit van de kunstenaar aan maatschappelijke problemen.'

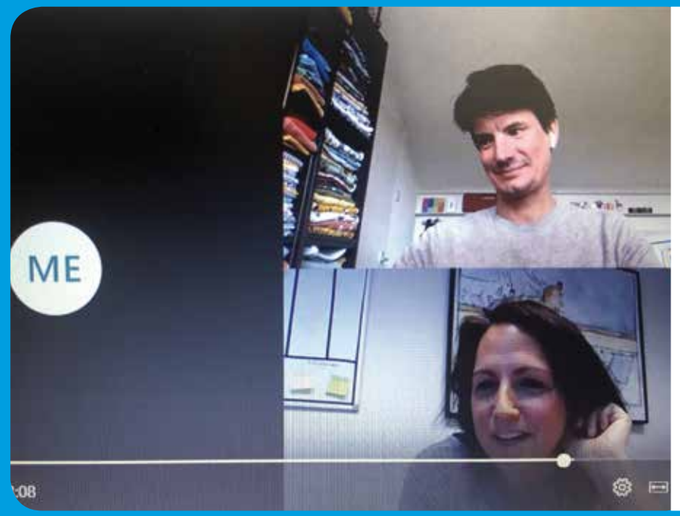

Thijs Spook

Leeftijd: 38
Komt oorspronkelijk uit: Zevenhoven
Woonplaats: Zeist
Woonsituatie: Samen met vrouw Kim en zoon Borre van anderhalf
Studie(s): Creatieve therapie, docent muziek en kunsteducatie

Quote: "We zeggen vaak over werkers hoe snel ze digitale vernieuwingen oppakken, maar dat geldt zeker ook voor medewerkers."

Thijs: 'Hoe heb jij de afgelopen Coronaweken ervaren?'

Roos: 'Ik heb de afgelopen weken als heel intensief ervaren. Ik denk dat we heel secuur vanaf het begin hebben gekeken hoe we het onderwijs ook op de langere termijn konden gaan inrichten. Maandag hebben we erover nagedacht, dinsdag hebben we het uitgewerkt en woensdag waren we online. Ik ben heel trots dat we met de hele school dagelijks kinderen digitaal hebben kunnen bereiken.'

Thijs: 'Ik sluit mij daar zeker bij aan. Zeker in de eerste week hebben de team-ICT'ers ongelooflijk werk verricht. Voor elk stukje software dat gebruikt moest worden, kwamen er direct instructiefilmpjes en workshops. Het is bizar hoe snel men kan werken als er een urgentie is. We zeggen vaak over werkers hoe snel ze digitale vernieuwingen oppakken, maar dat geldt zeker ook voor medewerkers. Er is een heel duidelijk gezamenlijk doel en niemand is te beroerd om zes stappen extra te zetten.'

Roos: 'Het is ook een gigantische teambuilding geweest. We waren met de bouw al aan het samenwerken vanuit elkaars kwaliteiten. Vanuit mijn opleiding heb ik me veel verdiept in *Deep Democracy.* Die theorie zegt: 'Weerstand is overgeslagen wijsheid'. Daarbij voeg je de wijsheid van de minderheid toe aan het meerderheidsbesluit. Op die manier krijg je breed gedragen besluiten. Als teamleider zie ik dat mijn collega's allemaal een eigen rol hebben die ik erg kan waarderen. In deze Coronatijd merk je nog meer dat je elkaar nodig hebt. De samenwerking stond vooraf al heel goed. Dat zorgde ervoor dat we aan een half woord genoeg hadden.'

Thijs: 'Voor mij was deze periode ook spannend. Ik was een maand teamleider en toen ging de school dicht. Ik zie mijn team nu dus al een tijdje alleen online. In de normale situatie spreek je elkaar formeel en informeel heel veel op de domeinen. Die informele momenten moet je nu opeens gaan inplannen. Ik heb dus nu drie 'inloopmomenten' in Microsoft Teams per week, waar we kunnen bijpraten met elkaar. Jeroen Croes is ook al snel begonnen met een digitale medewerkerskamer, waar je in de ochtend een foto van je koffie kunt delen en informeel met elkaar kunt praten.'

Tot slot wordt er gesproken over wat Roos en Thijs naast hun werk graag doen.

Roos: 'In mijn vrije tijd ga ik regelmatig naar het theater of het filmhuis met vriendinnen. Meestal ga ik hiervoor naar Utrecht, bijvoorbeeld naar het Louis Hartloopercomplex. Eén van de mooiste films die ik heb gezien was *Call me by your name.* Thuis speel ik graag bordspellen met mijn kinderen en lees ik graag.'

Thijs: 'Ik heb twee schijnhobby's waarvan ik dénk dat ik ze doe: hardlopen en wielrennen. Verder houd ik erg van klussen, iets wat ik geleerd heb van mijn schoonvader toen ik een huis kocht. Sindsdien is het een grote hobby. Ik heb bijvoorbeeld laatst een speelgoedkeukentje gemaakt voor mijn zoon. Soms koop ik nieuw gereedschap en dat kan dan weer een reden zijn om verder te klussen. Zo heb ik laatst een freesmachine gekocht waar ik nu veel mee bezig ben.'

Roos d'Haens

Leeftijd: 43
Komt oorspronkelijk uit: Ooij
Woonplaats: Zeist
Woonsituatie: Samen met man en drie zoons van 7, 10 en 12.
Studie: Pabo en bijna klaar met de schoolleidersopleiding.

Quote: "Ik ben heel trots dat we met de hele school dagelijks kinderen digitaal hebben kunnen bereiken."

Foto's: Maarten Elenbaas

Prins Iwan en zijn reizen

Ivan 't dwergenprinsje, een sprookje
In 1928 schreef Paula Boeke op 12-jarige leeftijd het sprookje 'Ivan 't dwergenprinsje'. Dit zoontje van de kabouterkoning was kort na zijn geboorte door de lang geleden afgewezen geliefde van zijn vader uit wraak blind gemaakt. Omdat de koning aan het inmiddels lelijke oude vrouwtje niet wilde laten merken dat dit hem groot verdriet deed en om het prinsje problemen in de toekomst te besparen, heeft hij Ivan op een dag, terwijl deze nog sliep, in een mandje onder een rode kinderluchtballon gelegd en hem zo laten wegvliegen.

Op de jarenlange reis die volgde beleefde Iwan verschillende avonturen, maar uiteindelijk liep het goed af: hij kon weer zien en kwam weer terug bij in het paleis, tot grote vreugde van zijn ouders en alle andere kabouters.

Foto's: Jos Heuer

Zelf verhalen schrijven
Paula schreef dit sprookje in het derde jaar dat zij van haar eigen vader op De Werkplaats les kreeg. De school was toen nog niet meer dan een paar kamers op de benedenverdieping van een huis aan de Van der Helstlaan in Bilthoven. De kinderen leerden veel zelf te doen. Eén van de eerste manieren om iets te leren was om je omgeving op schaal in kaart te brengen. Het begon klein op A4-formaat met een baksteen en een luciferdoosje, vervolgens werd de kamer opgemeten en getekend, daarna het huis en ten slotte de buurt. Dat uitzoomen in machten van tien werd door Kees Boeke Tiendesprongen genoemd.

De kinderen leerden ook zelf verhalen te schrijven en om daarbij gebruik te maken van hun eigen ervaringen. Zo speelt het sprookje van Prins Iwan zich af in een heidegebied, met bossen eromheen. Dit was de omgeving waarin het gezin Boeke in die jaren onder armoedige omstandigheden woonde: in tenten op kamp De Pan, het terrein waar tegenwoordig Golfclub De Biltsche Duinen ligt. De kinderen leefden toen letterlijk onder de sterrenhemel en leerden de natuur kennen door de dagelijkse omgang met planten, muisjes, insecten en konijnen. In het sprookje van Paula zien we dit terug. Ook was in het gezin Boeke - vooral op initiatief van moeder Betty - de gewoonte ontstaan om elke avond verhalen aan elkaar te vertellen. Het was dus ook niet gek dat Paula Boeke, als twaalfjarige, met strakke hand het schoolblad De Bij re(di)geerde en zelf verhalen schreef.

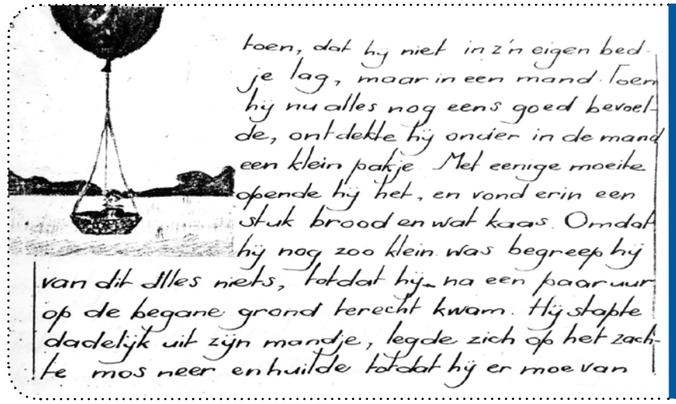
toen, dat hij niet in z'n eigen bed
je lag, maar in een mand. Toen
hij nu alles nog eens goed bevoel-
de, ontdekte hij onder in de mand
een klein pakje. Met eenige moeite
opende hij het, en vond erin een
stuk brood en wat kaas. Omdat
hij nog zoo klein was begreep hij
van dit alles niets, totdat hij na een paar uur
op de begane grond terecht kwam. Hij stapte
dadelijk uit zijn mandje, legde zich op het zach-
te mos neer en huilde totdat hij er moe van

"De koning heeft Ivan op een dag in een mandje onder een rode kinderluchtballon gelegd en hem zo laten wegvliegen"

"Prins Iwan werd een legendarische figuur in De Werkplaats, die stond voor leuke verrassingen gedurende het schooljaar"

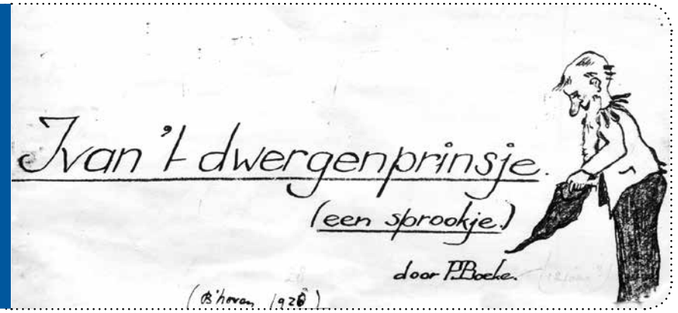

Prins Iwan-tochten
Ivan werd Iwan en de kleine prins werd al in de eerste jaren van De Werkplaats door Kees ingezet bij leuke verrassingen voor de kinderen: *"Dan zijn er ook nog meer bijzondere dingen, die geheel onverwacht zo nu en dan gebeuren. Jaren geleden had één van de kinderen een boekje gemaakt, waarin een verhaal werd verteld over een sprookjesprins Iwan, een kabouterprins, die allerlei wonderlijke dingen deed, en jaren daarna kwam onverwacht een brief van deze prins Iwan, die allen naar buiten riep om hem te zoeken in de bossen om de Werkplaats heen. Het was op een stralende winterochtend, toen het bos met rijp was bedekt en deze Prins Iwan de hele groep naar buiten lokte, om te genieten van de grote schoonheid van het bos. Soms komt deze sprookjesprins opnieuw met een dergelijke boodschap. Eens heeft hij een gehele maaltijd verzorgd diep in het bos, en de kinderen daarheen gelokt. Op een andere keer was weer bericht van hem gekomen, en was er in het bos een grote verrassing bereid, doordat aan de bomen allerlei pakjes hingen. Het waren gaven die door een Amerikaanse school gezonden waren, maar die op deze wijze onze kinderen bereikten. Het spreekt vanzelf dat het onverwachte van zo'n "Prins Iwan tocht" een diepe indruk maakte, vooral op de kleine kinderen; zoiets vergeten ze nooit. Het werkt mee die herinneringen te doen ontstaan, die gezamenlijk het karakter geven aan het gehele beeld van de Werkplaats en wat die voor hen betekent." Dat dit ook zo werkte, blijkt uit een verhaal dat door een oud-werker in 1931 in de Bij is geschreven: "Een leven vol afwisselingen en veranderingen. Dan weer nieuwe werkers, helpers of medewerkers; dan bezoeken van buitenstaanders, giften, uitnoodigen, excursies, fietstochten, Werkplaatskampen (Zomer- en Winter-) vossenjacht, Prins Ivans tocht, wandelingen in 't bosch en modderen in ons 'Zwembassin', Stichtingsdag, Dies, muziek- en toneeluitvoeringen, boschbessenfuif, nachtwandeling, tentoonstellingen voor de ouders."*
Prins Iwan werd een legendarische figuur in De Werkplaats, die stond voor leuke verrassingen gedurende het schooljaar. In de jaren zestig is Prins Iwan met zijn verrassingstochten geleidelijk uit beeld geraakt.

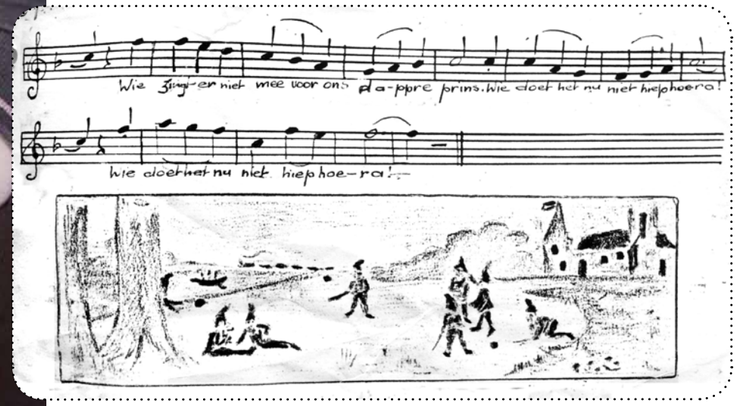

Prins Iwan als reisbegeleider
Prins Iwan werd door Kees Boeke ook ingezet als begeleider bij de

Tiendesprongen. In dit geval was de reis door het heelal de eerste verrassing. In 1949 schreef hij daarover: "Enige tijd geleden heb ik toen aan de kinderen een verhaal verteld uitgaande van de legendarische Prins Iwan, die zij herkenden en waarmee ook de lezer vertrouwd is uit wat ik in de inleiding over hem vertelde hoe die Prins Iwan een uitnodiging had gezonden aan de kinderen om een grote reis te ondernemen loodrecht de lucht in, hoe ieder op zijn tover-karpet naar boven kon gaan, en steeds op verschillende tussenstations zou kunnen blijven om daar op te merken, wat hij zou zien." Na deze eerste reis de ruimte in, wordt er ingezoomd op de binnenkant van het lichaam, op zoek naar het allerkleinste. De derde reis gaat over snelheid en bij de vierde neemt hij ons mee terug in de tijd. De laatste drie reizen gaan over ons denken; een soort reizen van de geest. Prins Iwan werd zo door Kees Boeke tot een begeleider bij de grotere levensvragen gemaakt.

De mens als onderdeel van een veel groter geheel

Het sprookje van Paula Boeke bleek nog aanwezig in het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam. Wij vonden het in het archief van de familie Boeke bij onze zoektocht

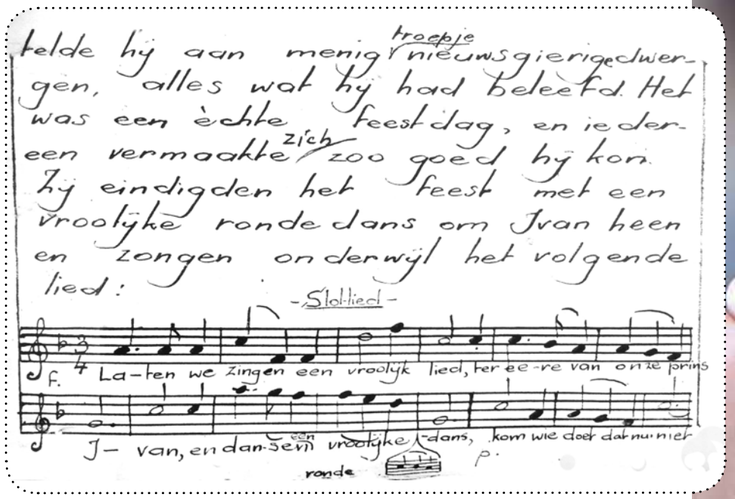

naar materiaal over de Tiendesprongen voor het boek dat wij daarover schrijven en dat in het kader van het 95-jarig bestaan van De Werkplaats zal verschijnen. In deze Coronacrisis lijkt dit idee van Kees Boeke actueler dan ooit. We horen mensen verzuchten dat we ons nu pas realiseren hoe klein de wereld is. Kees Boeke heeft dat met zijn Tiendesprongen al bijna 100 jaar geleden ingezien en daarmee aan kinderen duidelijk gemaakt dat de mens een onderdeel is van een veel groter kosmisch geheel en dat dit verantwoordelijkheden met zich meebrengt. Ook Prins Iwan werd daarvoor door hem ingezet.

Jos Heuer en Henk Willems
Oud-medewerkers

Samen Werken

Begin 2020 is er een nieuw strategisch plan vastgesteld voor De Werkplaats Kindergemeenschap, getiteld 'Samen Werken'. Hieronder staat het voorwoord van dat schoolplan te lezen. Het gehele plan is te vinden op de website. Dat kan ook door de bijgaande QR-code te scannen.

Voorwoord schoolplan

Velen zijn eigenaar van dit schoolplan. De Werkplaats Kindergemeenschap telt veel leden, die er allen baat bij hebben dat het ons basisonderwijs en voortgezet onderwijs goed gaat. De huidige werkers, medewerkers en ouders maar ook die van de toekomst en die van het verleden. Allen wensen zich dat De Werkplaats een fijne gemeenschap blijft, waar geleerd wordt voor het leven. Een plek waar je met plezier werkt, waar je naar uitkijkt en waar je soms naar terugkeert.

In 2021 zullen we de 95ste verjaardag van de Kindergemeenschap vieren. Wat Kees Boeke bijna een eeuw geleden startte, is heden nog steeds succesvol. De wereld is in die tijd flink veranderd. Het succes van De Werkplaats is dat het haar is gelukt om met de tijd mee te bewegen én zichzelf te blijven. Want wat niet beweegt, verstart. En wat met alle winden meewaait, is te licht voor de eeuwigheid.

Zelfbewust en weloverwogen willen wij antwoord geven op de vragen die de huidige tijd aan ons stelt, zoals: Hoe kunnen we werkers voorbereiden op een leven lang leren? Hoe geven wij tegenwicht aan de toegenomen sociale segregatie en individualisering? Met dit schoolplan, 'Samen Werken', geven wij aan hoe wij ons onderwijs willen ontwikkelen, opdat we nog lang een fijne gemeenschap blijven waar kinderen leren voor het leven.

Zeg, wil je proberen, van alles te leren?
Werk dan mee in de Werkplaats!
Werk dan mee in de Werkplaats,
Onze Werkplaats!

Jeroen Croes
Rector-bestuurder

"Zeg, wil je proberen, van alles te leren?
Werk dan mee in de Werkplaats!
Werk dan mee in de Werkplaats,
Onze Werkplaats!"

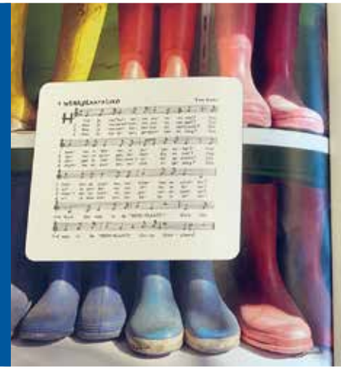

Kosmische rechtvaardigheid

Wat een slagingspercentages! Wat hebben onze werkers het goed gedaan! Examen doen in een paar maanden waarin alles voortdurend veranderde, zonder hulp van elkaar, zonder examentrainingen, zonder examensfeer: het was niet heel leuk en des te leuker en rechtvaardiger is het dat zoveel werkers door mogen naar de volgende ronde! Wat fijn! Gefeliciteerd!

Maar klinkt dat nou helemaal lekker? Iets remt onze blijdschap. Een examenjaar is een proces waar je als medewerker en werker doorheen gaat, en soms is dat niet gemakkelijk, maar vaak wel een proces dat je samen afsluit met een resultaat waarvan je je niet meteen afvraagt wat het waard is.

Een collega van me vindt het maar dubieus.
Ik vertel hem over de Franse eindexamens die in 1968 niet doorgingen en dat onderzoek uitwees dat dertig procent meer leerlingen doorstroomde naar de universiteit en dat vooral studenten uit middenklasgezinnen die het anders niet gered hadden hierdoor hogere opleidingen deden, meer verdienden en hun nieuwe status doorgaven aan hun nageslacht.
Mijn gespreksgenoot werpt me een gekwelde blik toe. Ik ga hem niet overtuigen.
'Voor iedere bewering is wel een onderzoek te vinden! Het is en blijft een coronadiploma. Hoe kun je zo ooit de kwaliteit van je onderwijs bewaken? Wat is zo'n diploma waard? En het is niet de schoolmeester in mij die sputtert, nee, hoe kun je nog meten wat je doet?
Ik begrijp zijn zorg. Zo kun je ernaar kijken. En het verwoordt de gevoelens van heel wat mensen, ook geslaagde werkers. Persoonlijk stel ik liever de vraag: wat is de waarde van dit diploma voor deze werkers? Een diploma is niet het resultaat van een momentopname. Hoewel de eisen nergens zijn beschreven kan iedere medewerker van De Werkplaats zich iets voorstellen bij het begrip Werkplaatsdiploma. Schoolplan na schoolplan heeft in telkens andere bewoordingen de gedachten van Kees Boeke vertaald. De Werkplaats bleef door de jaren heen steeds een oefenplaats voor de vaardigheden samenwerken, presenteren, verantwoordelijkheid dragen voor elkaar en voor je eigen

werk. Werkers worden nog altijd in staat gesteld zich naar aard en aanleg te ontwikkelen. Worden wie je bent als lid

van de gemeenschap heet nu: *'Wij stimuleren zowel de eigenheid als de binding met de gemeenschap.'* Mogen we dan stellen dat de waarde van een diploma op onze school meer is dan gemiddelde van een rijtje cijfers?
En natuurlijk, ik weet dat het fijn is iets te presteren. Uit een onderzoek van de NOS blijkt dat 40% van de 2000 ondervraagde leerlingen liever wél in de gymzaal had zitten zweten boven de ultieme test. Ook heel wat werkers van ons hadden dat gewild, maar vooral om het ritueel, de spanning, het uitslagmoment, niet omdat daar hun prestatie eindelijk zou worden bewezen. Een examen is immers de logische voortzetting van een schoolloopbaan en voor de meeste werkers was het diploma in maart al voor een groot deel binnen bereik.
Overigens: scholen in België en Amerika bepalen per school wanneer je geslaagd bent. Leidt ons verlangen naar vergelijk-

Foto: Marian Kleverkamp

bare resultaten niet meer en meer tot *ongelijkheid*, want tot het doen van een examenkunstje, ondersteund door een bloeiende bijlesindustrie en een circus van peperdure examentrainingen?
Is de waarde van een diploma wel zo meetbaar?
Kosmische rechtvaardigheid noemde een medewerker het slagingsnieuws van werkers waarvan we weten dat ze gehinderd door externe bezwaren al jaren 'struggelen' met de eisen die het examen aan hen stelt. Een leuke gedachte, want wij gaan niet over de kosmos en toch gebeuren er dingen die in onze ogen recht doen aan mensen.

Wat de echte waarde van welk diploma dan ook is, misschien kent u het verhaal van Kafka, uit *Der Prozess*.
'Een jongeman verlaat thuis en vaderland. Hij trekt erop uit, het leven in, de toekomst tegemoet. Na wat omzwervingen komt hij bij een poort, die, zo wordt gezegd, toegang geeft tot de Wet, de kennis van recht en krom, goed en kwaad. Bij de poort staat een poortwachter. De jongeman vraagt om toegang. De poortwachter schudt met zijn hoofd. Hij

"Mogen we stellen dat de waarde van een diploma op onze school meer is dan gemiddelde van een rijtje cijfers?"

Foto: Gerard Arends

kan hem nu geen toegang geven, later misschien. Omdat de poort openstaat gluurt de jongeman even naar binnen. Hij ziet niets bijzonders. Je kunt naar binnen, zegt de poortwachter, maar denk erom: ik ben machtig en ik ben nog maar de laagste poortwachter. Verderop zijn de poortwachters zo machtig dat ik zelfs huiver om ze te ontmoeten.
Dat ontmoedigt de jongeman. Hij ontdekt een krukje naast de poort en besluit te wachten tot de poortwachter zegt dat hij naar binnen kan gaan. Dagen, maanden, jaren wacht de jongeman. Van tijd tot tijd verzoekt hij de poortwachter om toegang; tevergeefs. Tenslotte besluit hij hem om te kopen. De poortwachter glimlacht en zegt: ik neem je geschenken alleen maar aan zodat je niet zult denken dat je niet álles hebt geprobeerd.

De tijd schrijdt voort en de jonge man wordt een oude man, een heel oude man. Komt het door zijn slechte ogen of stroomt er werkelijk zulk goddelijk mooi licht uit de opening van de poort? Hij voelt zijn einde naderen. Onvermoeibaar staat de poortwachter naast de poort.

Foto: Archief Marijn Backer

De oude man wenkt hem en fluistert: ik heb nog één vraag; alle mensen streven toch naar kennis van de wet? Hoe komt het dat gedurende al die jaren die ik hier wacht nog niemand om toegang heeft gevraagd?
De poortwachter ziet dat de man stervende is en om zijn gehoor nog te bereiken, brult hij hem toe:
'Hier kon niemand anders toegang krijgen, want deze ingang is slechts voor jou bestemd. Ik ga nu en sluit hem.'

Wat 'is' die deur die alleen voor jou is? Beste werker, schrijf ik in het jaarboek, dat ben jij zelf. Jij bent zelf de deur. Wie jij bent, wat je beslist, doet of niet doet, jij hebt van binnen de kennis van recht en krom, goed en kwaad. Dat is een grote verantwoordelijkheid. Om die verantwoordelijkheid aan te kunnen, zat je op De Werkplaats.
Met die verantwoordelijkheid ga je de wereld in, je toekomst tegemoet.
Wij nemen afscheid van je met een beetje weemoed maar meer nog, vol

vertrouwen dat jij je Werkplaatsdiploma de waarde geeft die het heeft.

De poort is open!

Marijn Backer

"Een jongeman verlaat thuis en vaderland. Na wat omzwervingen komt hij bij een poort die toegang geeft tot de Wet, de kennis van recht en krom, goed en kwaad."

Coronadagboek

Direct volgend op het besluit van de overheid om alle middelbare scholen vanaf 16 maart te sluiten, gaven de medewerkers Nederlands van team 5 hun havo 4-werkers de opdracht om een 'Coronadagboek' bij te houden. Een van hen, Nikki Alkim, heeft dit vanaf dag één met de grootste toewijding gedaan, ook nadat de lockdown was opgeheven. Hieronder lees je een van haar bijdragen, geschreven vlak voor de afronding van deze WP-Krant. Op dat moment was er al geen totale lockdown meer, maar gingen de werkers naar de zogenaamde anderhalvemeter-WP.

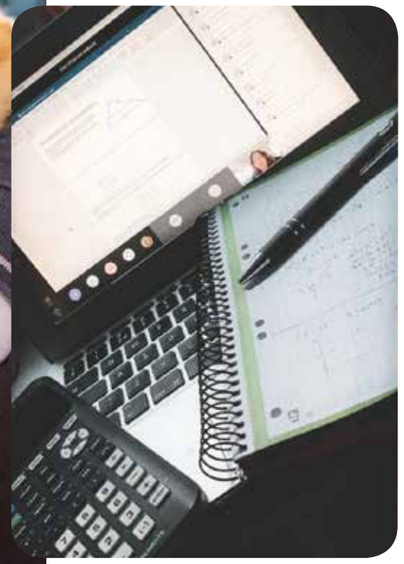

Nou nou, het is al dag 93...
Als ik eerlijk moet zijn, was ik er al klaar mee na de eerste twee weken.
Het begon allemaal als een grap. 'Ow corona, we moeten misschien thuisblijven. Zou ik niet erg vinden hoor.' Maar toen de grap werkelijkheid werd, beseften mensen al snel dat het helemaal niet zo grappig was. We konden niks meer.

Natuurlijk was het voor een tijdje wel grappig. Medewerkers en werkers zagen kansen in wat je er allemaal mee kan. We hadden LessonUp, Teams en allerlei andere middelen om contact te hebben en het gezellig te houden in tijden dat we alleen waren. Maar zelfs deze truc werd oud en na verloop van tijd 'normaal'.

Na een lange periode van onlinelessen volgen en ons vervelen, mogen we sinds twee weken eindelijk weer naar school. Het is een zin die geen enkele werker ooit gedacht had uit te spreken: "Ik mis school!" En na dit vaak genoeg tegen onszelf gezegd te hebben, mogen we eindelijk terug. Ik was nog nooit zo blij om vroeg op te staan en naar school te fietsen. Maar zijn we ook écht aan het werk gegaan? Naaaaaaaah... de eerste dagen niet nee, maar we beginnen langzaamaan wel iets op te pakken van weer een béétje productief zijn. Maar stel je dan ook meteen de vraag: *Mag je dat nou écht verwachten van mensen die hun beste vrienden 78 dagen (ja, ik heb ze geteld) niet meer gezien hebben?*

Het is een moeilijke tijd...
We weten niet hoe lang dit duurt...
Niemand zag dit aankomen...
Het maakt ons moe en ongelukkig.
Maar we kunnen ook heel veel nieuws proberen.
Leer iets nieuws!
En zo zie je dat we er langzaam wel komen.
Ik bedoel: we mogen onze vrienden weer zien, we mogen weer naar school, we komen er wel.

We moeten gewoon volhouden!

Nikki Alkim
Havo 4

Foto's: Nikki Alkim

Generatie Z struggelt met online les

Twee weken nadat het kabinet besloot de scholen te sluiten zijn links en rechts de alternatieven voor lesgeven al volop bezig. Een grappig initiatief om mee te maken, maar het is toch niet hetzelfde. Zelfs niet voor de leerlingen.

Mijn mailbox stond de eerste week van thuisscholing vol met corona-updates en vooral mails van Microsoft Teams. Je krijgt namelijk per toevoeging aan een nieuw schoolvak een berichtje. Héél fijn. Maar naast de ergernis jegens deze cascade aan sorteerwerk, voelde ik vooral een discomfort. Ik had nog nooit eerder met Teams gewerkt. Mijn moeder wel, kwam ik achter. Hierdoor kwam ik in de idiote situatie dat een 52-jarige vrouw (maar ze ziet er veel jonger uit, toch mam?) aan een 16-jarige 'ik' moest gaan uitleggen wat Teams is. Nu ben ik zelf niet een tiener die heel veel op haar telefoon zit, dus ik dacht dat het aan mij lag. Maar naarmate de week vorderde merkte ik dat ik niet de enige was die zich onprettig voelde met deze nieuwe communicatie-mogelijkheid. Groeps-chats op WhatsApp stonden vol met berichten over "hoe werkt dit?" "Ik vind dit echt zo'n kutprogramma, laat me maar gewoon zelf mijn werk doen". Dat zette me aan het denken. Hoe komt het dat een generatie die met elkaar appt (zelfs al zit je naast elkaar aan tafel) zich hier opeens onwennig bij voelt? Het antwoord ligt in de psychologie van associatie en gedrag.

Routines

Als je erbij stilstaat, leeft iedereen in vaste routines. Meerdere onderzoeken hebben aangetoond dat dit ook heel gezond voor ons is. Het is dan ook niet gek dat je in de war raakt als dit allemaal om wordt gegooid. Opeens bestaat je routine niet meer uit fietsen en lokalen binnenlopen. Ik merkte al gauw dat ik niet meer wist welke dag van de week het was, omdat ik niet bezig was met welk vak ik hierna had en waar. Kan dit de reden zijn van het ongemak met online-scholen? Kan het zijn dat het gevoel van uit je ritme zijn de druppel vormt die de emmer doet overlopen? Het lijkt me eerlijk gezegd niet, aangezien dat ritme al snel teruggevonden kan worden door je schoolrooster te volgen. Niet voor niets werd dit dan ook aangeraden in de eerste mail van school over thuis werken. Ik volgde het advies op en een paar dagen later zat het me allemaal toch nog niet lekker. Ik denk daarom dat het ietsje dieper gaat dan alleen het omschoppen van tijden. Het gaat meer om het omschoppen van plaatsen.

Voor de achtste keer organiseerde het Radboud Pre-University College of Society van de Radboud Universiteit dit jaar de Essaywedstrijd voor scholieren uit 5-vwo. Dit jaar luidde het thema van de wedstrijd 'Communiceren met een lach en een traan'. Ondanks de hindernissen opgeworpen door de Coronacrisis stuurden 18 verschillende scholen in totaal 387 essays in. V5-werker Corinne Hoek sleepte met het hiernaast afgedrukte essay een prachtige derde plaats in de wacht. Grote complimenten en van harte gefeliciteerd, Corinne!

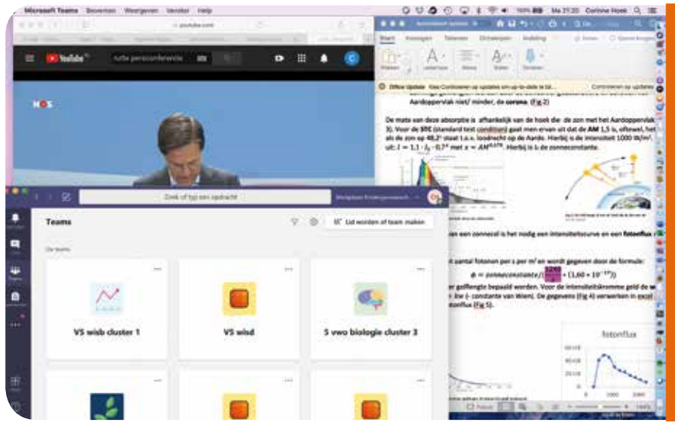

"Je klas komt voor je gevoel even les krijgen in je kamer. Niet zo gek dus dat je hele psychologische toestand zich daar even aan moet aanpassen."

Associaties

Ruimtes maken een enorm deel uit van hoe jij je wereld ziet en indeelt. Dit omschoppen kan gevolgen hebben. Om dit uit te leggen begin ik met een voorbeeld uit de opvoedingswetenschappen: Als ouder wil je absoluut niet je kind straffen door hem/haar naar zijn/haar kamer te sturen. Dit heeft ermee te maken dat de kamer van een kind alleen geassocieerd moet blijven met een veilige plek waar je je als kind kan uiten, niet als een plek van straf.
Op eenzelfde manier zijn alle plaatsen in je wereld ingedeeld aan de hand van associaties. Op school ben je in fysiek contact met elkaar en moet je werken en je concentreren. Thuis in je kamer doe je lekker niks, alleen wat huiswerk, maar geen lessen. En online is al helemaal een terrein voor andere dingen dan school. Dit is allemaal aangeleerd en je hebt het vastgehouden voor jaren. En dan opeens schuift dit allemaal door elkaar. Je computer en je kamer worden opeens ook je centrale punt van school en leren. Je klas komt voor je gevoel even les krijgen in je kamer. Niet zo gek dus dat je hele psychologische toestand zich daar even aan moet aanpassen. Met name de inbraak van school op je sociale omgeving doet iets met je, maar dat gaat nog iets dieper. Dat heeft te maken met het verschil in gedrag op internet en in het echte leven.

Gedrag dualisme

Naast dat je telefoon en computer (virtuele) ruimtes zijn voor plezier en vermaak gedraag je je er ook anders. Communiceren via internet gaat niet hetzelfde als in het echt. Ten eerste gaat het heel snel. Dit is ook waarom het internet handig is in tijden als deze. Het kan ook leiden tot ondoordachte berichten. Vroeger moest je een brief schrijven en op de post doen, of zelf de trein nemen als je iets gemeens zou willen zeggen tegen iemand buiten school of werk om. Die moeite neemt niemand (tenzij het echt nodig is). Tegenwoordig is typen en zenden genoeg. Dit leidt tot snel je gedachten uiten, zonder erbij na te denken. Pas als je iemand eerst vraagt of die het (onaardige) bericht echt wel wil versturen, gaat diegene nadenken en overwegen. Dit blijkt uit de positieve resultaten van Instagram, die precies dit principe toepassen als er onaardige woorden in een post staan. Hierdoor nam cyberpesten op Instagram af.
Je denkt en handelt dus anders online dan in het echte leven. Dus je gedraagt je ook anders online dan op school.

Verder heeft het internet ook als uitkomst dat je zelf kunt reguleren of je communiceert of niet. Zie je dat je een berichtje hebt van een klasgenoot waar je echt even geen zin in hebt? Dan lees je hem niet. Het kan zelfs nog verder gaan dan dat. Je kan oortjes of een telefoon gebruiken om maar niet echt te hoeven praten in een publieke omgeving. Internet geeft je een zekere anonimiteit. Mensen zeggen niet graag tegen een taxichauffeur dat 'ie stil moet zijn, maar op een taxi-app aangeven dat je een stille rit wilt, vindt niemand een probleem. Ook hieruit blijkt dat je je anders gedraagt op internet dan je in het echt doet. En deze twee "persoonlijkheden" worden opeens bij elkaar gegooid in de vorm van onlineschool. Dat kan leiden tot een gevoel van kortsluiting en verwarring. Hoe gedraag ik me nu?

Gevolgen

Scholen geven met online lesgeven dus dubbele signalen: Nee geen telefoons en dergelijke tijdens de les, maar je telefoon is nu de les. Het samenmengen van omgevingen en de verschillen in hoe een leerling zich in die omgevingen normaal gesproken gedraagt kan leiden tot een gevoel van verwarring en onzekerheid. Dit doen scholen natuurlijk niet expres en het is ten slotte ook een noodsituatie. De vraag is alleen of men niet meer rekening moet houden met wat deze situatie kan doen met leerlingen. Moeten deadlines bijvoorbeeld tijdens deze periode thuis zitten nog wel zo hard zijn? Het is immers een heel andere situatie, en bovendien heel plotseling. Daarom is het niet onmogelijk (of zelfs: heel waarschijnlijk) dat de kwaliteit van je werk daarmee achteruitgaat.

Het is belangrijk om zo normaal mogelijk door te leven. Maar dit zijn geen normale omstandigheden. Daarom moeten we elkaar de ruimte geven om hieraan te wennen. Want quarantainecommunicatie is toch even wennen. Voor iedereen. Zelfs als je, als Gen Z'er, opgegroeid bent met computers.

Corinne Hoek
vwo 5

rubriek

De oud-werker: Hanna van Roozendaal

Op 1 juli 2010 nam ik met mijn diploma op zak en veertien gele rozen onder mijn arm afscheid van De Werkplaats. De wijde wereld in. De rozen stonden symbool voor veel meer dan het feestelijke moment van de diploma-uitreiking; ze stonden symbool voor alle jaren dat ik werker was geweest op de WP.

Dat ik als 3-jarige mijn eerste schooldag op de WP beleefde was voor niemand een verrassing. De WP heeft een bijzondere plek in onze familie. Mijn opa, Berend Teunissen, werkte er jaren als rector, mijn oma gaf er volksdansles en mijn moeder en haar twee zussen verlieten de WP ook met een flinke bos rozen. Mijn schooljaren op de WP begonnen bij de peuterklas van juf Anneke. Al snel ontmoette ik daar Eline, een van mijn beste vriendinnen. Nog steeds vertellen we anderen met trots hoe onze lange vriendschap daar is ontstaan.

Hamsterhok

Van de tijd op de basisschool herinner ik mij het vrije gevoel van buitenspelen; op het grote schoolplein, in de bosrand en bij de kinderboerderij. In mijn herinnering mocht en kon alles. Ik weet nog dat we juf Trudy overtuigden om een hamsterhok in de klas te installeren. En dat we kooklessen gaven aan de kleuterklassen. Of dat ik twee moederloze babykonijntjes wekenlang voedde met spuitjes babyvoeding en vervolgens mee naar huis mocht nemen.

Groot en onoverwinnelijk voelde ik mij in de laatste jaren op de basisschool, met als hoogtepunt het ritje op de kar van de basis- naar de middelbare school. Maar in het grote, oude gebouw van de middelbare school, voelde ik mij al snel een kleine 'brugpieper'. Wat een ziel en herinneringen had dit oude gebouw. En een unieke geur die velen zich nog zullen herinneren. Maar het oude gebouw was ook in verval en ik vond het dan ook niet gek dat het in mijn tweede jaar werd gesloopt, waarna werd begonnen met de bouw van het nieuwe, huidige gebouw. Nooit zal ik vergeten dat ik erachter kwam dat in een van de oude geschiedenislokalen de gordijnen blijkbaar in geen 25 jaar vervangen waren. Mijn tante had daar namelijk, in haar tijd, op een rebels moment een gat in geknipt, en dat zat er nog steeds.

2006, WP musical, Amber, Elise en Hanna

"Ik deed mee aan musicals, dansvoorstellingen, debatwedstrijden, projecten en reisjes. Sterke vriendschappen ontstonden en groeiden daar, net als de liefde."

1998, Lintendans, Eline en Hanna

De jaren die volgden zaten boordevol ervaringen en prachtige momenten en hadden een grote impact. Ik deed mee aan musicals, dansvoorstellingen, debatwedstrijden, projecten en reisjes. Sterke vriendschappen ontstonden en groeiden daar, net als de liefde. En ik ontwikkelde steeds meer interesse in de vakken die bij mij pasten: scheikunde en biologie. Inspirerende medewerkers leerden mij om nieuwsgierig te kijken naar de wereld, vragen te durven stellen en mijn mening te durven uiten. Dat allemaal binnen het bekende WP-mantra van de balans tussen 'hoofd, hart en handen' en vertrouwen op je eigen kracht en intuïtie.

2009, Romereis

Na de WP ging ik naar Amsterdam, waar ik aan de Vrije Universiteit geneeskunde heb gestudeerd. Mijn blijvende nieuwsgierigheid leidden mij naar een onderzoeksstage in Australië en een coschap in een ziekenhuis in Zuid-Afrika. Ik vind het bijzonder om andere delen van de wereld en andere culturen te leren kennen. Ook studeerde ik een jaar nanobiologie in Delft. De scheikundelessen van Rob van 't Land kwamen daar goed van pas. Na een studietijd van zeven jaar studeerde ik af.

Corona

Inmiddels ben ik twee jaar werkzaam als arts (ANIOS). Ik begon in het vakgebied van de kinder- en jeugdpsychiatrie. De werking van de hersenen, van gedachten en van gedrag bij kinderen en jongeren vind ik ontzettend fascinerend. Vervolgens ben ik bij de GGD regio Utrecht gaan werken als jeugdarts, om nog meer te ontdekken wat je als arts kan betekenen voor de maatschappij. Drie maanden later brak de coronacrisis uit en de GGD'en kregen hierin een belangrijke maatschappelijke taak. Mijn rol hierin is inmiddels het coördineren van het bron- en contactonderzoek. Dit is een van de belangrijkste wapens in de strijd tegen het coronavirus. Positief geteste mensen en hun contacten worden door ons geadviseerd. Het voelt als een eervolle taak om te kunnen bijdragen aan het bestrijden van de crisis. Daarbij heb ik alle vaardigheden en kennis nodig die ik in de jaren op de WP heb opgedaan!

vo column

Stemmen

Met de droogte kwam de stilte.
Verlaten straten, lege scholen, schrikachtige passanten, smetvrije winkels. Angst zong door de media, ernstige deskundigen kregen het woord, verantwoordelijkheid en voorkomendheid deden een beroep op iedere weldenkende burger.

Iemand schrijft: 'Over het dagelijks leven is een vreemde rust is gekomen, nog geaccentueerd door het onwezenlijk heldere weer. Wat heeft de natuur van doen met ons kleine bezorgde mensen? In de tuinen, in de straat geen beweging. Een waaiend vlaggetje, twee verliefde citroenvlindertjes. Twee roodborstjes.

Foto: Archief Marijn Backer

Als een eb landschap liggen de huizen in de leegte, verlaten van drukte en doen. En ook: er is na zoveel jaren jakkeren een rust ingetreden die mensen de kans biedt om te heradenen en zich af te vragen: Wat doe ik? Waar ben ik?

Wij, medewerkers, hebben van de ene dag op de andere dag een andere baan. Werkers hebben ineens online leraren en gaan schuil achter hun avatar. School wordt tot zijn droogste essentie herleid: weektaak en instructie. Ouders zoeken een nieuw evenwicht met hun thuis lerende kinderen. Sportclubs zijn dicht, opa's en opa's worden ineens heel sterfelijk, elkaar ontmoeten wordt ontraden. Of je wilt of niet, je moet een nieuwe routine ontwikkelen. De ene mens kan dat gemakkelijker dan de andere. En wij, grote mensen, hebben nog een beetje levenservaring om ons ongemak mee te relativeren, maar als je nog te jong bent om je eigen beslissingen te mogen nemen en toch al geen held was in het onderhouden van sociale contacten, dan is daar een gapende eenzaamheid.
Waarom zou je je eigenlijk inspannen voor die anonieme zogenaamde lessen? Waarom zou je sowieso nog iets doen? Is er nog wel een toekomst voor mij?

Een werker stuurt een gedicht. Ik citeer: 'En de dagen zagen er allemaal hetzelfde uit... En de weken duurden ineens veel langer...

"Toen in maart de werkers verdwenen, werd het droog en stil buiten. Nu, zo'n elf weken later op onze eerste schooldag, klinken er stemmen in de school, jonge geluiden, heldere stemmen."

En iedereen hoopte dat er niet nóg meer strenge maatregelen zouden volgen...
De mensen zaten vast in een film en hoopten dagelijks op dé held...
De wereld was vertraagd terwijl het geen vakantie was, niemand had dit verwacht...
Iedereen wist wat er gebeurde
Maar de lente wist het niet en de rozen bleven bloeien
De Magnolia stond in de knop
De vogeltjes begonnen aan hun nestjes'

Een medewerker: Dit is geen school maar het is toch een school. Een laptop is geen mens en kennis zonder leraar is geen kennis, maar droge onverwerkte stof. Een soort meel zonder gist en zonder bakker. Wie nu de bakker is en wie het gist, dat mag jij bedenken. School of geen school: we doen het ermee.

En dan is daar het complot! De Chinezen willen de economische wereldmacht overnemen en hebben een virus gekweekt dat de hele Westerse economie torpedeert. Maar dat laten we niet op ons zitten: haat rijmt op Aziaat dus...
Wie weet het nog niet? De coronacrisis is de dekmantel voor een lang voorbereide wereldwijde machtsgreep van een kleine elite van machthebbers.
Heb je het gehoord? Bill Gates en de 'tech-nerds' van Microsoft hebben dit virus ontwikkeld om een vaccin in te kunnen spuiten met een microchip erin.

Het is vreemd dat mensen een schuldige nodig hebben om hun eigen ongeluk en pech te kunnen dragen. Het is ook gevaarlijk. Haat zaait haat zaait haat zaait haat. Het omgekeerde is ook waar: liefde zaait liefde zaait liefde. En het wonder is: jij kiest wat he t wordt. Jouw reactie is belangrijk, iedere dag. Jij doet ertoe, voor anderen en voor jezelf.

Uit een mail aan de examenwerkers: 'Dat was slikken vanmorgen. Voor het eerst sinds 1945 doen leerlingen van de middelbare school geen centraal examen. Niet leuk. Helemaal niet leuk. Voor jullie niet en voor ons niet. Wij en jullie groeiden samen naar het examen doen toe. Het is alsof je samen een akkertje bebouwt, met veel zorg en soms ook met bloed zweet en tranen, met ergernis en wanhoop en doorzettingsvermogen en langzaam, langzaam zie je de plantjes groeien en je verheugt je al op de oogst en ineens komt er iemand van hogerhand je akkerlandje afpakken en je verbieden nog een dag te zorgen voor je eigen oogst. Afgelopen, weg ermee. Als troost krijg je gratis groente voor de rest van je leven. Maar hoe je eigen oogst zou hebben gesmaakt? Dat blijft een droom.'

In een Belgische krant een ingezonden stuk: 'Ik heb maar één vraag aan wie ons onderwijs bestiert: dat jullie er alles aan doen om in september de deuren weer te openen. Durf vervelende vragen en eisen te stellen aan politici en virologen: zij weten veel, niet alles. Durf na te denken over hoe jullie duizenden jongeren gaan redden van hernia's, oogafwijkingen en internetverslavingen. Over hoe jullie ons echt kunnen benaderen, laten samenkomen, leren, leven. Niet over welke toffe programma's we nog kunnen gebruiken om een les te krijgen die geen les is. Niet over hoeveel filmpjes, vragenlijsten en mails we nog kunnen gebruiken om ons mentaal welzijn boven het vriespunt te houden. Denk na over hoe jullie de offline deuren weer kunnen openen, niet over hoe jullie online muren kunnen bouwen. Het voornaamste dat we dit jaar bijgeleerd hebben, is hoe je bang moet zijn en niemand mag vertrouwen. Hoe je braaf moet zijn en het advies van wetenschappers blindelings moet vertrouwen. Ongehoorzaamheid, misschien de leukste hobby van een doorsnee puber, is ver verleden tijd. Wij zijn mensen, geen machines. Wij zijn jongeren, geen risicogroep.

Laten we niet vergeten: het virus is ook opa's en oma's van onze werkers fataal geworden. De intensive care heeft levens gered van onze ouders. En er waren zieke werkers, heel zieke soms. Dat we allemaal iets over de aanpak vinden, dat iedereen vanuit zijn perspectief een punt heeft, dat iedere stem graag gehoord wil worden, terecht, maar niemand heeft het alleenrecht op het gelijk. Als een bal op de golven danst wat goed is altijd weer van je weg. Dat je met de kennis van vandaag gisteren beter had kunnen handelen is nogal wiedes. Maar dat we kinderen van de natuur zijn en in een vingerknip verdwenen, dat onze zekerheden een blinddoek dragen, dat weten we weer.

Toen in maart de werkers verdwenen, werd het droog en stil buiten. Nu, zo'n elf weken later op onze eerste schooldag, klinken er stemmen in de school, jonge geluiden, heldere stemmen, als na een lange droge zomer over de keien van een drooggevallen beek weer het water van de eerste stroom klinkt, zachtjes maar o zo levendig en o zo vrolijk.

Marijn Backer